

Sortsforsøg med lave, grønne Bønner. 1926—28.

Ved Edv. Christiansen.

---

248. Beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

De her omhandlede Forsøg er udførte paa Forsøgsstationerne ved Blangsted, Hornum og Spangsbjerg i Aarene 1926—28.

Forinden Forsøgene paabegyndtes, blev der i 1927 foretaget en Prøvedyrkning med et stort Antal Sorter ved Spangsbjerg, og efter de derigennem indvundne Oplysninger om Sorternes Dyrkningsværdi blev Forsøgene anlagte med 21 inden- og udenlandske Sorter.

Forsøgenes Formaal har været at prøve Sorternes Dyrkningsværdi saavel til Hjemmeforbrug som til Handels- og Konservesbrug.

Talmaterialet er sammenstillet af Assistent A. *Henriksen*, og Beretningen er udarbejdet af Forstander *Edvard Christiansen*.

Forstanderne ved Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

Dyrkning af lave Bønner til Spisebrug er ikke saa udbredt her i Landet som f. Eks. i vore Nabolande Tyskland og Sverige. I disse Lande dyrkes ikke alene de Sorter, hvor det er de umodne, grønne eller gule Bælge, der anvendes, men ogsaa i ret stor Udstrækning de saakaldte brune Bønner, hvis modne Frø finder en mangesidig og udbredt Anvendelse i den daglige Husholdning.

Men efterhaanden som det gaar op for Husmødrene her i Landet, at Planteæggehvide, baade hvad Prisbillighed og Næringsværdi angaar, tør sidestilles med animalske, æggehvideholdige Næringsstoffer, vil Dyrkningen og Anvendelsen af saa

værdifulde Næringsplanter som Bønner, Linser og Ærter sikkert blive vist større Opmærksomhed.

I mange Privathaver dyrkes der som oftest en Del Snitbønner baade til Anvendelse i Sommertiden og til Nedsaltning til Vinterforbrug. En Del Handelsgartnerier, særlig omkring de større Byer, dyrker Bønner til Torvebrug, men i Almindelighed gælder det dog, at Bønnedyrkingen ikke spiller nogen særlig fremtrædende Rolle. Til Konservesbrug dyrkes i enkelte Egne af Landet en Del Bønner, men det bliver dog kun forholdsvis smaa Partier, der aarlig kan aftages af Fabrikkerne, og som Regel er det kun Gartnerier, der ligger forholdsvis nær disse, som kan drage Nytte af Bønnedyrking til dette Formaal.

I Holland dyrkes ofte Bønner som Efterkultur i Tomat-husene. Denne Dyrkningsform er ogsaa i mindre Udstrækning prøvet herhjemme og synes at give tilfredsstillende Resultater. Muligvis vil Bønner kunne vinde Indpas som en let og lønnende Bikultur efter tidlige Tomater. Dog vil det da nærmest blive Stangbønner, man vil dyrke paa den Maade.

Biologiske og morfologiske Forhold, der øver Indflydelse paa Sorternes Dyrkningsværdi.

I de her omhandlede Forsøg med lave Bønner er prøvet 21 forskellige Sorter, der efter Bælgenes Form og Størrelse kan henføres til 6 forskellige Grupper. Da det har været umuligt at prøve alle de i Handelen forekommende Sorter i disse Forsøg, er der ved en forudgaaende Prøvedyrkning ved Spangsbjerg i 1925 valgt nogle af de mest kendte og benyttede Sorter, saaledes at alle Hovedtyperne af lave, grønne Bønner blev repræsenterede i Forsøget.

Bønnernes Brugs- og Dyrkningsværdi afhænger af en Række forskellige morfologiske og biologiske Forhold og kan derfor ikke udtrykkes ved Avlens Størrelse alene, men den Værdimaaler, som Vægtudbyttet er, maa sideordnes med en Række andre Egenskaber, der da kommer til at spille ind ved Værdi-sættelsen af de forskellige Sorters Handels- og Dyrkningsværdi.

Af Forhold, der har Betydning ved Vurdering af de lave Bønners Dyrkningsværdi, er der særlig lagt Vægt paa følgende: Tidlighed, Modstandsevne over for Sygdomme, Bælgenes Størrelse, Form og Farve samt Skørhed.

Tidligheden spiller en stor Rolle netop for en Kultur som Bønner, der hos os ikke er saa langt fra sin Nordgrænse. I Aar med koldt Vejr vil de Sorter, som er tidlige og haardføre klare sig bedre end de sildige Sorter. Tillige vil de tidlige Sorter ofte have det Fortrin, at de første Bønner, der kommer paa Markedet, opnaar den højeste Pris.

Et andet og meget vigtigt Forhold er Sorternes Modstandsevne over for Sygdomme, særlig Bønnesyge, der ofte og særlig i vaade og kolde Somre volder megen Fortræd i Bønnekulturerne baade ved at nedsætte Udbyttet og ved at forringe Handelsværdien. Da det gennem Forsøgene har vist sig, at der er meget stor Forskel paa de enkelte Sorters Modtagelighed over for Bønnesyge, er det et Forhold af den allerstørste Betydning ved Bedømmelsen af Dyrkningsværdien.

Bælgenes Størrelse, Form og Farve har Betydning for Handelsværdien, men Bønnesorternes Handelsværdi er dog ligesom i øvrigt mange andre gartneriske Produkter i meget høj Grad bestemt af det tilvante og vanemæssige, og alene af den Grund er det ofte en noget problematisk Sag at finde en stabil Maales for Begrebet »Handelsværdi«. Forholdene kan ligge saadan, at en Sort med stor Brugsværdi ikke har den gængse Farve eller Form, og den bliver da en daarlig Sort til Handelsbrug.

Det har saaledes vist sig at være meget vanskeligt at faa det købende Publikum til at forlige sig med de rundbælgede Bønneformer, selv om disse Sorter gennemgaaende er af bedre Kvalitet end de fladbælgede Sorter.

Bælgstørrelsen har den meget store Betydning for Dyrkeren, at de storbælgede Sorter er hurtigst og billigst at plukke, og solgt som Snitbønner betales de storbælgede Sorter ogsaa bedst. Et andet og særlig for Forbrugeren vigtigt Spørgsmaal er Bælgenes Skørhed. I den Henseende er der stor Forskel paa Sorterne. Nogle er saa skøre, saa de, selv naar Bælgene er fuldt udviklede, let knækker eller brydes, medens andre Sorter har stærkt udviklede Karstrænge, særlig i Bælgenes Rygsøm. Saadanne Bønner giver, selv efter at de er ribbede, et mere sejt og grovt Produkt end Sorter med svagt udviklede Karstrænge. Især til Konservesbrug er det af stor Vigtighed, at Bønnerne er skøre, idet de, selv om de staar lidt længe, inden de plukkes, alligevel kan give et velmagende Konservespro-

dukt, hvor Sorter med sejge Karstrænge under lignende Forhold vilde blive værdiløse.

Bønnesorternes Inddeling.

Som det fremgaar af Tabel 1, er de prøvede Sorter inddelte i 6 Grupper. Inddelingen er foretaget paa Grundlag af de Maalinger, der er foretagne paa alle tre Forsøgssteder.

Maalingerne er udførte paa den Maade, at der to Gange i Plukketiden er maalt 100 Bælge af hver Sort. Maalingerne er foretaget med 10 til 14 Dages Mellemløb, saaledes at de faldt lidt før og lidt efter det Tidspunkt, da Sorterne var paa den højeste Ydelse, idet det maa forudsættes, at Bælgene baade i Begyndelsen og mod Slutningen af Høsten er mere ujævne i Størrelse og derfor ikke giver saa godt et Udtryk for Sortens virkelige Bælgstørrelse.

De paa den Maade fremkomne Talstørrelser for Længde, Bredder og Tykkelse af Bælge er saaledes baserede paa 1200 Maalinger af hver enkelt Sort.

Det er indlysende, at tilsvarende Maalinger, udførte under andre Vækst- og Klimaforhold, vil give andre Talstørrelser, end man er kommen til her. Men Relationerne mellem Længde, Bredder og Bælgtykkelse vil dog sikkert, forudsat at Maalingerne udføres med normalt udviklede Bælge, blive de samme, som her er fundet.

Samtidig med Maalingerne er optalt, hvor mange Frø der fandtes ansatte i de enkelte Bælge. Disse Tællinger findes opførte i Tabel 10, næstsidste Kolonne, angivne med Antal pr. 100 Bælge. Tallene viser, at der er mindre Forskel paa Frøantallet end paa Længden pr. Bælg. Frøantallet pr. Bælg varierer mindre end Bælgstørrelsen.

Inden for hver af de 6 Grupper er Sorterne ordnede i Rækkefølge efter Bælgenes Længde. Tabellens midterste Tal-kolonne angiver Bredden af Bælgene, maalt fra Bug- til Rygsømmen over Bælgenes bredeste Del. Endelig findes i sidste Talrække opført Tykkelsen eller Tværmaalet.

Gruppe I er de egentlige Sværd- eller Sværdsnitbønner. Disse Bønner er gennemgaaende 3 Gange saa brede som tykke. Bælgene er sædvanlig noget buetformet krummede. Deraf Navnet Sværdbønne.

Til Gruppe II er henregnet de lange, lige, brede Bønner.

Tabel 1. Sorterne ordnede i Grupper efter Bælgenes Længde, Bredde og Tykkelse.

Sortens Løbenummer og Navn	Længde, mm	Bredde, mm	Tykkelse, mm
Gruppe 1. Lange, meget brede Bælge			
4. Alabaster	152.0	14.2	5.1
3. Nordstjernen	140.0	14.0	5.0
1. Sværd	137.0	14.3	5.1
2. Kejser Wilhelm	134.0	14.2	4.9
Gruppe 2. Meget lange til lange, middelbrede Bælge			
8. Magnum bonum	175.0	10.4	6.0
6. Masterpiece	160.0	10.5	6.1
12. Karlsruher Markt	160.0	10.5	6.1
5. Canadian Wonder	142.2	11.3	5.1
7. Superlative	139.0	9.2	5.0
Gruppe 3. Lange til halvlange, omtrent runde Bælge			
15. Heinrichs Kæmpe	136.0	8.4	7.3
14. Saxonia	127.0	9.7	6.7
Gruppe 4. Halvlange, middelbrede Bælge			
17. Haricot vert	130.0	10.1	5.6
16. Haricot noir	125.0	9.4	4.6
13. Non plus ultra	124.0	10.3	5.1
9. Osborn Driv	114.0	10.9	5.5
Gruppe 5. Halvlange, brede Bælge			
10. Prinsessebønne	112.0	12.4	5.3
11. Apollo	110.0	12.1	5.5
Gruppe 6. Korte til meget korte, middelbrede Bælge			
20. Perle Volgers	100.0	8.8	4.0
21. Perle Sukker	99.0	8.0	5.0
18. Hundrede for een	94.0	7.8	5.3
19. Tusind for een	64.0	6.6	3.4

De er ikke saa brede som Sværdbønnerne, men noget tykkere og oftest med lige Bælge.

Gruppe III er halvlange og adskiller sig i det væsentligste kun fra foregaaende Gruppe derved, at Bælgene nærmer sig mere det cylindriske i Tværmaal. Det er ofte meget kødfulde og skøre Bælge. Heraf Navnet Bryd-, Knæk- eller Brækbønner.

Gruppe IV ligner i Form og Udseende mest Sværdbønnerne, men er kortere og ikke saa brede, men gennemgaaende

lige saa tykke som Sværdbønnerne. Bønner af denne Type anvendes en Del til Konservesbrug.

De Bønner, der hører til Gruppe V, har i Udseende noget tilfælles med Ærter, hvoraf de har faaet Navnet Ærtebønner. De kaldes ogsaa brune Bønner eller Prinsessebønner. Bønner af denne Type anvendes dog kun lidt som Snitbønner, da de har meget sejge og stærke Karstrænge i Bælgene. De modne Bønner af disse Sorter benyttes meget under Fællesbetegnelsen »brune Bønner«.

Gruppe VI er de meget smaa og oftest ret slanke Bønner. Hos flere af denne Gruppe buer Frøene Bælgene ud, saaledes at Bælgene set fra Kanten faar Lighed med en Perlerække, hvad der har givet Anledning til Navnet Perlebønner. Særlig typisk i saa Henseende er Sorten Perle Sukker.

Sorter af denne Type anvendes en Del til Konservesbønner, ofte under Navnet Aspargesbønner.

Forsøgsarbejdet i Marken.

Bønnerne er saaede med 50×20 cm Afstand, og for at faa saa ensartet Plantebestand som muligt er der markeret op paa tværs af Rækkerne med 20 cm Afstand, og i hvert Markørkryds er lagt 2 Bønner. Spirede begge Frøene, blev efter Bladskiftet den svageste Plante fjernet, og i de som Regel kun ganske faa tomme Pladser, hvor ingen af Frøene var spirede, blev forsigtigt indsat en Plante.

Der er anvendt 6 Fællesparceller à 7—10 m² foruden Værnerækker og Færdselsveje mellem Parcelholdene.

Plukningen af de tjenlige Bønner er foretaget saa ofte, som det skønnedes nødvendigt, i Reglen ca. hver 10. Dag. I den første Tid af Høsten er Plukningerne dog fulgt noget tættere efter hinanden end mod Slutningen af Høsttiden. Ved plukke-tjenlige Bælge er forstaaet, at Bælgene var udvoksede i Længde, men endnu friske, grønne og skøre. Paa det Stadium havde de fleste af Sorterne endnu kun smaa Frø, og Bælgenes Parenkymvæv var saftspændt og skørt. I gunstige Aar, hvor Planterne groede kraftigt til, har det været nødvendigt at plukke oftere end i kolde Somre. I Gennemsnit af alle tre Aar har der været foretaget 7 Plukninger i hver Sæson. Ved hver Plukning er Bælgene sorterede i friske og plettede. Ligeledes er Hundredvægten bestemt.

Fra Saaningen og til Høstens Ophør er Planternes Vækst og Udvikling fulgt gennem Optegnelser, hvorved der er samlet et ret stort Materiale, som belyser Vækstens Forløb. Praktisk Betydning og Interesse har disse Optegnelser bl. a. ved at vise Forskellen paa Sorternes Udviklingstid. Tillige viser disse Optegnelser et smukt S sammenspil mellem Vækstkaarene og Høst-udbytte.

Forsøgene paa de enkelte Stationer.

Blangsted (ved Odense) har svær lermuldet Jord med kalkblandet Lerunderlag og gode til middelgode Læforhold. Som Forfrugt til Forsøgene er i alle tre Aar anvendt Straaafgrøder, i 1926 Hvede og i de to følgende Aar Byg. Til Forsøget er anvendt følgende Mængder Gødning: I 1926 300 kg Superfosfat og 300 kg Kali, i 1927 500 kg af hver af de nævnte Gødninger og i 1928 100 kg Superfosfat og 500 kg Kali pr. ha.

Hornum i Vesthimmerland har et barsk og blæsende Klima og gennemgaaende en lidt lavere Temperatur end de to andre Forsøgssteder. Ved Plantning af Læhegn er Vindstyrken hæmmet saaledes, at det nu er muligt at dyrke mere sarte og ømtaalelige Haveplanter paa denne udsatte Beliggenhed. Forsøgene er i alle 3 Aar gødede ens med 400 kg Superfosfat, 300 kg Kali og 600 kg Kalksalpeter pr. ha. Som Forfrugt er anvendt Kartoffler, Byg og sidste Aar Sukkerroer. I 1928 blev Forsøget beskadiget af Nattefrost, som indtraf den 23. September. Der sad paa dette Tidspunkt endnu en Del uudviklede Bønner tilbage, og de tog Skade af Frosten.

Spangsbjerg, der er beliggende ved Esbjerg, har god, sandmuldet Jord med sandblandet Lerunderlag. Jorden er af lidt sværere Kvalitet end ved Hornum og Læplantningen lidt ældre. Klimaet er ogsaa her barsk og blæsende, hvortil kommer en stærk, saltholdig Luft, men Aarets Middeltemperatur ligger lidt højere her end ved Hornum. I det første Forsøgsaar er der til Forsøget gødet med 300 kg Superfosfat, 100 kg Kali og 100 kg Salpeter pr. ha. I de to følgende Aar er anvendt 400 kg Superfosfat og 300 kg Kali pr. ha. Som Forfrugt er der første Aar benyttet Selleri, andet Aar Blomkaal og sidste Aar Rødbeder.

Udbyttetallene for de tre Forsøgssteder findes i Tabellerne 1, 2 og 3. For hvert Aar er her opført tre Udbyttetal, først

Tabel 2. Forsøgene ved Blangsted 1926—28.

Sortens Løbenummer og Navn	kg pr. Ar												Forholdstal for brugeligt Udbytte				
	1926			1927			1928			Gennemsnit 1926—27			Gns. 1926 —28,	1926	1927	1928	Gns. 1926 —27
	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Bruge- lige Bælge				
1. Sværd	197.8	17.4	180.4	69.7	17.3	52.4	95.9	15.9	80.0	133.8	17.4	116.4	104.3	100	100	100	100
2. Kejser Wilhelm	166.1	16.5	149.6	58.6	25.4	33.2	95.8	9.2	86.6	112.4	21.0	91.4	89.8	83	63	108	79
3. Nordstjernen	160.4	21.5	138.9	52.0	28.6	23.4	—	—	—	106.2	25.0	81.2	—	77	45	—	70
4. Alabaster	127.4	20.5	106.9	50.5	22.7	27.8	—	—	—	89.0	21.6	67.4	—	59	53	—	58
6. Masterpiece	163.4	6.0	156.5	55.5	15.1	40.4	59.0	18.9	40.1	109.5	11.0	98.5	79.0	87	77	50	85
12. Karlsruher Markt	133.1	10.5	122.6	48.7	11.5	37.2	—	—	—	90.9	11.0	79.9	—	68	71	—	69
5. Canadian Wonder	158.7	7.7	151.0	46.4	18.6	27.8	69.5	19.3	50.2	102.6	13.2	89.4	76.3	84	53	63	77
8. Magnum bonum	158.5	9.1	149.4	9.8	6.5	3.3	46.4	17.8	28.6	84.2	7.8	76.4	60.4	83	6	36	66
7. Superlative	105.1	6.4	98.7	28.7	10.6	18.1	18.7	10.9	7.8	66.9	8.5	58.4	41.5	55	35	10	50
14. Saxonia	112.0	9.7	102.3	48.0	5.0	43.0	—	—	—	80.0	7.3	72.7	—	57	82	—	62
15. Heinrichs Kæmpe	122.5	4.5	118.0	64.9	13.6	51.3	55.7	8.1	47.6	93.7	9.0	84.7	72.3	65	98	60	73
17. Haricot vert	138.9	7.5	131.4	61.1	6.9	54.2	49.3	2.1	47.2	100.0	7.2	92.8	77.6	73	103	59	80
16. Haricot noir	99.3	6.1	93.2	99.7	16.4	83.3	—	—	—	99.5	11.2	88.3	—	52	159	—	76
13. Non plus ultra	101.2	6.5	94.7	45.0	19.2	25.8	—	—	—	73.1	12.8	60.3	—	52	49	—	52
9. Osborn Driv	70.6	3.7	66.9	34.4	13.3	21.1	—	—	—	52.5	8.5	44.0	—	37	40	—	38
11. Apollo	117.8	9.0	108.8	52.0	3.8	48.2	48.4	0.1	48.3	84.9	6.4	78.5	68.4	60	92	60	67
10. Prinsessebønne	117.7	6.9	110.8	53.7	4.8	48.9	—	—	—	85.7	5.8	79.9	—	61	93	—	69
18. Hundrede for een	150.1	10.2	139.9	68.2	11.9	56.3	43.2	0.6	42.6	109.2	11.1	98.1	79.6	78	107	53	84
20. Perle Volgers	77.9	7.6	70.3	66.8	15.3	51.5	21.4	1.3	20.1	72.4	11.5	60.9	47.3	39	98	25	52
21. Perle Sukker	96.0	8.1	87.9	43.6	17.1	26.5	—	—	—	69.8	12.6	57.2	—	49	51	—	49
19. Tusind for een	44.2	7.3	36.9	42.3	11.3	31.0	—	—	—	43.3	9.3	34.0	—	20	59	—	29

Tabel 3. Forsøgene ved Hornum 1926—28.

Sortens Løbenummer og Navn	kg pr. Ar												Forholdstal for brugeligt Udbytte				
	1926			1927			1928			Gennemsnit 1926—27			Gns. 1926 —28, Bruge- lige Bælge	1926	1927	1928	Gns. 1926 —27
	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge					
1. Sværd	123.1	5.3	117.8	68.0	37.5	30.5	45.6	5.8	39.8	95.6	21.4	74.2	62.7	100	100	100	100
2. Kejser Wilhelm . . .	95.6	2.2	93.4	42.2	22.3	19.9	58.3	4.8	53.5	68.9	12.2	56.7	55.6	79	65	134	76
3. Nordstjernen	77.9	7.2	70.7	22.8	17.2	5.6	—	—	—	50.4	12.2	38.2	—	60	18	—	51
4. Alabaster	66.5	10.5	56.0	15.8	6.8	9.0	—	—	—	41.2	8.7	32.5	—	48	30	—	44
6. Masterpiece	100.7	0.2	100.5	34.2	16.4	17.8	29.5	5.1	24.4	67.5	8.3	59.2	47.6	85	58	61	80
12. Karlsruher Markt . .	96.9	0.3	96.6	34.1	14.6	19.5	—	—	—	65.5	7.4	58.1	—	82	64	—	78
5. Canadian Wonder . .	106.4	0.1	106.3	34.5	24.3	10.2	30.3	3.1	27.2	70.5	12.2	58.3	47.9	90	33	68	79
8. Magnum bonum	84.6	0.1	84.5	0.6	0.4	0.2	13.5	2.9	10.6	42.6	0.2	42.4	31.8	72	1	27	57
7. Superlatiive	68.2	—	68.2	7.4	2.5	4.9	11.0	4.3	6.7	37.8	1.2	36.6	26.6	58	16	17	49
14. Saxonia	93.0	0.2	92.8	42.7	7.9	34.8	—	—	—	67.9	4.1	63.8	—	79	114	—	86
15. Heinrichs Kæmpe . .	71.8	—	71.8	22.6	8.3	14.3	29.9	12.0	17.9	47.2	4.1	43.1	34.7	61	47	45	58
17. Haricot vert	100.2	—	100.2	40.7	10.3	30.4	20.2	1.1	19.1	70.5	5.2	65.3	49.9	85	100	48	88
16. Haricot noir	63.2	—	63.2	18.1	5.1	13.0	—	—	—	40.7	2.6	38.1	—	54	43	—	51
13. Non plus ultra	83.2	0.5	82.7	39.7	13.8	25.9	—	—	—	61.5	7.2	54.3	—	70	85	—	73
9. Osborn Driv	52.1	0.2	51.9	23.4	9.3	14.1	—	—	—	37.8	4.8	33.0	—	74	46	—	44
11. Apollo	93.8	0.6	93.2	51.4	8.9	42.5	42.5	0.1	42.4	72.6	4.7	67.9	59.4	79	139	107	92
10. Prinsessebønnen . .	87.0	0.2	86.8	59.7	10.3	49.4	—	—	—	73.4	5.3	68.1	—	44	162	—	92
18. Hundrede for een . .	93.4	—	93.4	27.9	8.5	19.4	18.3	1.4	16.9	60.7	4.3	56.4	43.2	79	64	42	76
20. Perle Volgers	45.4	—	45.4	14.8	6.5	8.3	14.4	3.3	11.1	30.1	3.2	26.9	21.6	39	27	28	36
22. Perle Sukker	62.9	0.7	62.2	27.4	14.8	12.6	—	—	—	45.2	7.8	37.4	—	53	41	—	50
19. Tusind for een	17.8	0.3	17.5	4.9	4.6	0.3	—	—	—	11.4	2.5	8.9	—	15	1	—	12

Tabel 4. Forsøgene ved Spangsbjerg 1926—28.

Sortens Løbenummer og Navn	kg pr. Ar												Forholdstal for brugeligt Udbytte				
	1926			1927			1928			Gennemsnit 1926—27			Gns. 1926 —28, Bruge- lige Bælge	1926	1927	1928	Gns. 1926 —27
	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge	Ud- bytte i alt	Syge Bæl- ge	Bruge- lige Bælge					
1. Sværd	205.7	26.2	179.5	141.9	35.1	106.8	142.8	18.2	124.6	173.8	30.6	143.2	137.0	100	100	100	100
2. Kejser Wilhelm . . .	188.7	19.8	168.9	98.2	40.0	58.2	137.9	1.6	136.3	143.5	29.9	113.6	121.1	94	54	109	79
3. Nordstjernen	198.9	41.5	157.4	146.0	68.1	77.9	—	—	—	172.5	54.8	117.7	—	88	73	—	82
4. Alabaster	186.5	42.0	144.5	86.8	47.0	39.8	—	—	—	136.7	44.5	92.2	—	81	37	—	64
6. Masterpiece	189.0	4.0	185.0	87.9	29.0	58.9	115.9	19.7	96.2	138.5	16.5	122.0	113.4	103	55	77	85
12. Karlsruher Markt . .	192.5	6.7	185.8	88.9	27.2	61.7	—	—	—	140.7	16.9	123.8	—	104	58	—	86
5. Canadian Wonder . .	177.7	4.5	173.2	74.4	25.8	48.8	126.1	3.9	122.2	126.1	15.1	111.0	114.7	96	46	98	78
8. Magnum bonum . . .	205.6	2.7	202.9	24.6	13.8	11.0	112.4	19.8	92.6	115.1	8.1	107.0	102.2	113	10	74	75
7. Superlative	175.4	0.3	175.1	41.0	19.9	21.1	58.0	23.8	34.2	108.2	10.1	98.1	76.8	98	20	27	69
14. Saxonia	152.1	1.0	151.1	87.6	13.4	74.2	—	—	—	119.9	7.2	112.7	—	84	69	—	79
15. Heinrichs Kæmpe . .	145.2	1.2	144.0	66.8	7.9	58.9	121.4	7.2	114.2	106.0	4.5	101.5	105.7	80	55	92	71
17. Haricot vert	154.0	2.8	151.2	157.3	26.4	130.9	94.0	2.3	91.7	155.7	14.6	141.1	124.6	84	123	74	99
16. Haricot noir	124.8	3.1	121.7	105.2	21.4	83.8	—	—	—	115.0	12.2	102.8	—	88	78	—	72
13. Non plus ultra	157.7	1.6	156.1	68.4	34.7	33.7	—	—	—	113.1	18.2	94.9	—	67	32	—	66
9. Osborn Driv	111.3	1.4	109.9	51.6	27.7	23.9	—	—	—	81.5	14.6	66.9	—	61	22	—	47
11. Apollo	139.6	1.4	138.2	104.2	5.8	98.4	125.4	1.4	124.0	121.9	3.6	118.3	120.2	77	92	100	83
10. Prinsessebønnen . . .	130.4	2.0	128.4	99.4	9.8	89.6	—	—	—	114.9	5.9	109.0	—	72	84	—	76
18. Hundrede for een . .	164.0	2.6	161.4	79.7	20.3	59.4	90.2	1.0	89.2	121.9	11.5	110.4	103.3	90	56	72	77
20. Perle Volgers	127.5	8.2	119.3	75.9	11.2	64.7	44.8	1.8	43.0	101.7	9.7	92.0	75.7	66	61	35	64
21. Perle Sukker	127.5	10.6	116.9	76.2	28.4	47.8	—	—	—	101.9	19.5	82.4	—	65	45	—	58
19. Tusind for een	93.3	4.3	89.0	29.3	—	29.3	—	—	—	61.3	2.1	59.2	—	50	27	—	41

Udbytte i alt, dernæst syge Bælge og i tredje Kolonne kg brugelige Bønner. I Tabellens midterste Afsnit er udregnet 2 Gennemsnitstal, henholdsvis for 1926—27, hvori er indbefattet alle Sorterne, og dernæst Gennemsnit for 3 Aar, 1926—28, omfattende de 11 bedste Sorter. Længst til højre er opført Forholdstallet for Udbytte af brugeligt Produkt.

I det varme og tørre Aar 1926 var Høsten af Bønner meget stor paa alle tre Stationer. Af flere Sorter er der dette Aar høstet ligesaa mange brugbare Bønner som i de to følgende Aar tilsammen. Antallet af syge Bønner var ogsaa meget ringe. Saaledes var der i de mest modstandsdygtige Sorter saa godt som ingen Bønnesyge. Især var der faa angrebne Bælge ved Hornum og Spangsbjerg. I Modsætning til 1926 var der i 1927 ualmindelig mange Bælge med syge Pletter. Hos de mest modtagelige Sorter af Sværd-Snitbønnerne var indtil Halvdelen af de høstede Bælge angrebet, hvilket sikkert har sin Forklaring deri, at Sommeren var usædvanlig regnfuld og fugtig.

Med Hensyn til Sorternes Rækkefølge fra Aar til Aar er der ikke saa lidt Variation for en Del Sorters Vedkommende. Dette skyldes sikkert for største Delen, at nogle Sorter er meget ømtaalelige, »kælne«. I et godt Bønneaar, som f. Eks. 1926, kan saadanne Sorter komme op paa et meget stort Udbytte. Dette gælder særlig en Sort som Magnum bonum, der netop i 1926 var en af de bedste Sorter, medens den i 1927 var næsten helt mislykket. Det ses her igennem, at der er meget stor Forskel paa de dyrkede Bønnesorters Haardførhed, ikke alene paa Modstandsevnen mod Bønnesyge, men i højere Grad paa Evnen til at taale koldt og ugunstigt Vejr.

Naar Spørgsmaalet om Haardførhed træder saa meget stærkere frem hos Bønner end f. Eks. hos Ærter, saa skyldes det sikkert, at Bønnerne hos os er omtrent ved deres Nordgrænse for Dyrkning paa Friland. Under Hensyn hertil kommer det til at spille en stor Rolle, om en Sort har et noget større Varmebehov end en anden. Det kan i ugunstige Aar betyde, at den ene Sort kan naa til Udvikling, medens den mere fordringsfulde og varmekrævende i saadanne Aar mislykkes.

Sammenlignes Udbyttetallene og Temperaturen paa de enkelte Stationer, viser det sig, at der er ret nøje Sammenspil

mellem Udbyttets Størrelse i de enkelte Aar og Temperaturen, saaledes at de varme Somre giver det største Udbytte.

Ligeledes synes der ogsaa at være Samhørighed mellem Avlens Størrelse paa de tre Forsøgssteder og de paagældende Steders Temperatur i Vækstmaanederne. Som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt over Temperatur og Udbyttetal, har saavel Avlen som Temperaturen været højest ved Spangsbjerg. Derefter følger Blangsted, og lavest staar Hornum baade i Afgrødestørrelse og Temperatur. Nedbør og Næringstilførsel synes i Forhold til Varmemængden at spille en noget underordnet Rolle. At det er Varmen, som i Forhold til de øvrige Vækstfaktorer virker stærkest ind paa Væksten, fremgaar tydeligt af Forsøgene ved Hornum, hvor der i alle tre Aar er anvendt nøjagtig samme Gødningsmængde til Forsøgene, og den store Forskel i Udbyttet fra Aar til Aar kommer derved tydeligt til at markere, at i kolde Somre er det Temperaturen, der i afgørende Grad er den Faktor, som sætter Grænsen for Afgrødens Størrelse.

Gennemsnitsudbytte af 10 Sorter i 3 Aar
og Gennemsnitstemperatur i Maanederne Marts—September.

	Blangsted			Hornum			Spangsbjerg		
	1926	1927	1928	1926	1927	1928	1926	1927	1928
Udbytte	139.8	57.2	55.7	83.0	33.6	30.0	166.7	92.7	105.7
Gennemsn.temp. f. 7 Mdr.	11.5	10.9	10.0	11.2	10.4	9.6	12.5	11.2	9.8
	Forholdstal for Udbytte og Temperatur								
Forholdstal for Udbytte .	84	62	53	50	37	29	100	100	100
» » Temp....	92	98	103	90	93	99	100	100	100

Oversigt over Sorternes Ydeevne og andre for Dyrkningsværdien vigtige Forhold.

I Tabel 5 er der givet en Oversigt over Bønnesorternes Ydeevne, Tidlighed og Forhold over for Angreb af Bønnesyge samt pCt. Bælge med meget sejge Karstrænge.

Sorterne er her indordnede i Grupper efter Bælgenes Form og Størrelse og saaledes, at de inden for hver Gruppe er opført i Rækkefølge efter Udbytte.

Foruden Udbyttet er der, som før nævnt, særlig 4 andre Forhold, der er af meget stor Vigtighed, nemlig: Modtagelighed for Bønnesyge, Tidlighed, Bælgstørrelse samt Bælgenes Skørhed. Om disse Forhold giver Tabellens 4 sidste Talkolonner

Tabel 5. Oversigt
over Sortsforsøg med lave, grønne Bønner.

Blangsted, Hornum og Spangsbjerg 1926—28.

Sortens Løbenummer og Navn	1926—27		1926 —28	1926—27				
	Udbytte i alt, kg pr. Ar	Brugelige Bælge, kg pr. Ar	Brugelige Bælge, kg pr. Ar	Forholdstal for brugeligt Udbytte	Vægt af 100 Bælge, kg	Procent		
						syge Bælge	Bælge med stær- ke og seje Kar- strænge (fibber)	Udbytte i Plukketidens første Periode ¹⁾
Gruppe 1. Lange, meget brede Bælge								
1. Sværd	134.4	111.2	101.3	100	0.71	17	27	22
2. Kejser Wilhelm	108.2	87.2	88.3	78	0.66	19	40	34
3. Nordstjernen	109.7	79.0	—	71	0.70	28	61	26
4. Alabaster	88.9	64.0	—	58	0.75	28	74	26
Gruppe 2. Meget lange til lange, middelbrede Bælge								
6. Masterpiece	105.1	93.2	79.9	84	0.74	11	65	24
12. Karlsruher Markt	99.1	87.3	—	79	0.74	12	62	16
5. Canadian Wonder	99.7	86.2	79.8	78	0.64	14	36	12
8. Magnum bonum	80.7	75.3	64.3	68	0.65	7	43	26
7. Superlative	71.0	64.4	48.3	58	0.55	9	70	60
Gruppe 3. Lange til halvlange, omtrent runde Bælge								
14. Saxonia	89.3	83.1	—	75	0.57	7	72	26
15. Heinrichs Kæmpe	82.3	76.4	70.9	69	0.61	7	42	0
Gruppe 4. Halvlange, middelbrede Bælge								
17. Haricot vert	108.7	99.7	84.0	90	0.53	8	62	16
16. Haricot noir	85.1	76.4	—	69	0.47	10	43	36
13. Non plus ultra	82.6	69.8	—	63	0.50	15	68	40
9. Osborn Driv	57.2	47.9	—	43	0.51	16	64	28
Gruppe 5. Halvlange, brede Bælge								
11. Apollo	92.1	88.2	82.7	79	0.50	5	62	30
10. Prinsessebønne	91.3	85.7	—	77	0.53	6	58	32
Gruppe 6. Korte til meget korte, middelbrede Bælge								
18. Hundrede for een	97.3	88.3	75.4	79	0.30	9	30	20
20. Perle Volgers	68.1	59.9	48.2	54	0.34	12	29	0
21. Perle Sukker	72.3	59.0	—	53	0.32	18	31	8
19. Tusind for een	38.7	34.0	—	31	0.14	12	1	24

¹⁾ Første Tredjedel af Plukketiden.

Oplysninger. Tallene er Gennemsnit af 6 Forsøg, i hvilke alle 21 Sorter har deltaget. Med Hensyn til Modtagelighed for Sygdom viser det sig, at de brede Sværd-Snitbønner er mindst modstandsdygtige. Særlig stærkt medtagne har Sorterne Alabaster og Nordstjernen været. Begge Sorter har haft 28 pCt. Bølge, som var angrebne af Bønnesyge. Disse to Sorter adskiller sig fra Sværd og Kejser Wilhelm ved at være meget tidlige. Alabaster har været den tidligste af alle prøvede Sorter med 74 pCt. af Udbyttet liggende i første Periode, men dens Ydeevne er lille.

Af de egentlige Sværdbønner staar, naar alle Forhold tages i Betragtning, den almindelige Sværdbønne bedst. Den har til Trods for, at den var angrebet ret stærkt af Sygdom, givet det største Udbytte af alle de prøvede Sorter.

I Gruppen med de lange, lige og middelbrede Snitbønner staar de tre første Sorter omtrent ens i Ydeevne, men Canadian Wonder er en Del senere end de to første Sorter, Masterpiece og Karlsruher Markt. Disse to Sorter er, som tidligere nævnt, med Hensyn til Bælgstørrelse og flere andre Forhold hinanden saa lig, at de nærmest maa betragtes som en og samme Sort. De er ret tidlige og ikke særlig modtagelige for Sygdomme. Canadian Wonder adskiller sig særlig fra de to første ved at være noget senere og ved at have lidt mindre Bølge og noget svagere Karstrænge i Bælgene.

Magnum bonum er en meget smuk og i gode Aar kraftigt voksende Bønne, men den mislykkes helt i Aar med ugunstigt Vejrlig.

Af de to halvlange, nærmest rundbælgede Sorter, Saxonia og Heinrichs Kæmpe, er sidstnævnte at foretrække. Den giver ikke noget særlig stort Udbytte, men den har meget skøre Bølge. Selv ret gamle Bølge er saa skøre, at de kan knækkes over, uden at der efterlades sejge Karstrænge i Rygsømmen. Men da Bælgene er rødflammede af Farve, vil den næppe foreløbig faa nogen Betydning som Torvebønne.

De middelbrede Snitbønner er alle med Undtagelse af Haricot vert sejge med kraftige Karstrænge i Rygsømmen. Haricot vert har givet et stort Udbytte og er tidlig til middeltidlig. Den angribes ikke meget af Bønnesyge og synes tillige at klare sig godt selv under mindre gunstige Voksevilkkaar. Af de Sorter,

der kan komme i Betragtning som Snitbønner til Torvebrug, er denne samt Sværd-Snitbønnerne blandt de mest haardføre Sorter.

Apollo- og Prinsessebønne er ogsaa haardføre, men de har ringe eller ingen Betydning som Snitbønner, da de har for seje Bælge. Frøene anvendes særlig i moden Tilstand som brune Bønner.

De smaabælgede Sorter, der som Regel gaar under Navnet Perle- eller Aspargesbønner, er meget dyre og besværlige at plukke, men betales ogsaa under visse Forhold med en Overpris i Forhold til andre Snitbønner. De fineste og til Henkøbing mest anvendelige er Perle Volgers. Dens Bælge er saa godt som helt uden seje Karstrænge.

Iagttagelser over de prøvede Sorters Vækst og Udvikling.

Tabellerne 6, 7, 8 og 9 giver Oplysning om en Række Iagttagelser, som er gjort i Forsøgene over Sorternes Vækstforhold. Tabel 6 giver en Oversigt over Vækstdataer. I første Kolonne er anført, hvor mange Dage der er medgaaet fra Saaningen, til Planterne var saa vidt fremme, at begge Kimblade var udfoldede. Gennemgaaende har denne første Fase i Planternes Udvikling taget 20 Dage. I den følgende Kolonne ses, at fra Spiring til Bladskifte var hengaaet 34—38 Dage.

Fra Saaningen til Blomstringen har der ikke været ret megen Forskel paa Sorterne. De fleste har været i Blomst 50 til 54 Dage efter Saaningen. Men den meget tidlige Alabaster og den sildige Tusind for een staar dog hver paa sin Fløj med en Forskel i Tidlighed paa 15 Dage. Fra Saaningen til Bælgene var tjenlige til at bruges er der hengaaet 76 til 98 Dage. Høsttiden har strakt sig over ca. 52 Dage.

I Aarene 1926 og 1927 er der ved Spangsbjerg foretaget en systematisk Bedømmelse af Karstrængenes Styrke i plukketjenlige Bælge. Undersøgelsen er udført paa den Maade, at der to Gange i begge Aar er ribbet og brækket 100 Bønner af hver Sort. Efter Karstrængenes Styrke er Bælgene delt i 6 Grupper, som vist i Tabel 7. 0 betyder ingen og 10 meget seje og stærke Karstrænge. Bælge med Karstrænge af Styrke 8 og 10 maa betragtes som saa seje, at de er uanvendelige til Menneskeføde. I Tabellens bagerste Kolonne er Kolonnerne 8 og 10 sammenlagte og giver saaledes et Udtryk for, hvor mange pCt. seje og uanvendelige Bønner, der er fundet i de prøvede Sorter. Tallene

Tabel 6. Optegnelser over Planternes Vækst.

Blangsted, Spangsbjerg 1926—27, Hornum 1926.

Sortens Løbenummer og Navn	Antal Dage fra Saaning til					Antal Pluk- ke- dage	1926, Karak- ter for Vækst, 0—10
	Spri- ring	Blad- skifte	Blom- string	Plukning beg.	Plukning slut		
1. Sværd.....	19	34	52	79	128	50	7
2. Kejser Wilhelm.....	20	34	53	76	128	53	6
3. Nordstjernen.....	19	35	51	76	128	53	6
4. Alabaster.....	19	35	50	76	120	45	5
6. Masterpiece.....	20	36	52	76	128	53	7
12. Karlsruher Markt....	20	37	52	76	128	53	7
5. Canadian Wonder....	20	35	54	77	128	52	9
8. Magnum bonum.....	21	38	56	80	124	45	8
7. Superlative.....	20	38	51	76	122	47	7
14. Saxonia.....	20	36	51	76	126	51	6
15. Heinrichs Kæmpe....	20	36	54	77	128	52	7
17. Haricot vert.....	19	34	54	76	128	53	7
16. Haricot noir.....	21	37	54	77	128	52	5
13. Non plus ultra.....	21	37	54	76	127	52	6
9. Osborn Driv.....	20	35	54	76	128	53	5
11. Apollo.....	20	37	52	76	128	53	7
10. Prinsessebønne.....	20	35	52	76	128	53	7
18. Hundrede for een....	20	35	55	77	128	52	6
20. Perle Volgers.....	21	37	58	83	128	46	5
21. Perle Sukker.....	22	36	58	84	128	45	6
19. Tusind for een.....	22	36	66	98	127	30	6

svinger meget stærkt, lige fra 0 i Heinrichs Kæmpe og Perle Volger og til 60 i Superlativ.

I de to første Forsøgsaar, i hvilke alle 21 Sorter deltog, er der foretaget en Opgørelse over Sorternes Tidlighed. Beregningen er udført paa den Maade, at de mange Plukninger, der er foretaget i Høsttiden, er samlede til 3 Perioder, kaldet første, mellemste og sidste Periode. Derved er fremkommet mere overskuelige Talstørrelser. Mest Interesse knytter der sig til Tallene for Udbyttet i første Periode af Plukketiden, fordi det viser, hvor stor en Del af Høstudbyttet der er faldet tidligt. Grunden til, at der i 1926 er betydelig højere Tal i første Kolonne end i det følgende Aar skyldes, at Bønnehøsten dette Aar faldt en Del tidligere end i 1927, der havde en ret kølig Sommer. Men selv om der, som det tydeligt fremgaar af Tallene, er faldet en langt mindre pCt.-Del af Udbyttet i første

Tabel 7. Karstrængenes (Ribbernes) Styrke og Sejghed.

Spangsbjerg 1926—27.

Sortens Løbenummer og Navn	pCt.-Antal Bølge med Karakter for Karstrængenes Styrke og Sejghed						Procent Bølge m. stærke og sejge Kar- strænge (Ribber)
	0 ingen	2 ube- tydelig —svag	4 svag— mid- del	6 mid- del	8 stærk	10 meget stærk	
1. Sværd.....	18	19	17	24	22	—	22
2. Kejser Wilhelm...	6	19	15	26	28	6	34
3. Nordstjernen.....	20	23	13	18	18	8	26
4. Alabaster.....	22	19	7	26	16	10	26
6. Masterpiece.....	22	12	14	28	20	4	24
12. Karlsruher Markt .	26	20	10	28	16	—	16
5. Canadian Wonder .	34	19	15	20	10	2	12
8. Magnum bonum ..	22	22	12	18	18	8	26
7. Superlative.....	6	9	11	14	34	26	60
14. Saxonia.....	16	20	14	24	24	2	26
15. Heinrichs Kæmpe .	68	17	9	6	—	—	0
17. Haricot vert.....	18	7	15	44	14	2	16
16. Haricot noir.....	6	3	13	42	26	10	36
13. Non plus ultra....	8	8	10	34	30	10	40
9. Osborn Driv.....	8	11	13	40	26	2	28
11. Apollo.....	12	3	13	42	22	8	30
10. Prinsessebønne ...	6	6	18	38	18	14	32
18. Hundrede for een .	20	16	18	26	20	—	20
20. Perle Volgers.....	92	6	2	—	—	—	0
21. Perle Sukker.....	16	11	21	44	8	—	8
19. Tusind for een....	2	8	24	42	22	2	24

Periode i 1927, følges Udbyttetallene med Undtagelse af to Sorter (Superlative og Osborn Driv) dog godt ad, saaledes at de Sorter, som i 1926 har haft det procentvis største Udbytte i første Periode, ogsaa er højest i 1927. Tidligst af alle Sorter har Alabaster været. Den har i Gennemsnit af begge Aar givet 74 pCt. af det samlede Udbytte i første Periode. Ejendommeligt er det, at smaabælgede Sorter af Perlebønnetypen er de sildigste. 3 af disse Sorter har i Gennemsnit af 2 Aar kun givet ca. 30 pCt., og Tusind for een ligger helt nede paa 1 pCt. i første Plukkeperiode.

Som tidligere anført, har der i Forsøgene vist sig en udpræget Forskel paa de prøvede Sorters Evne til at modstaa Angreb af Bønnesyge. I den varme og ret tørre Sommer 1926 var der kun forholdsvis faa af Sorterne, hvor Angrebet blev af

Tabel 8. Udbyttets Fordeling i Plukkeperioden.

Blangsted, Hornum og Spangsbjerg 1926—27.

Sortens Løbenummer og Navn	pCt. af samlet Udbytte i Plukketidens tredelte Perioder									Udbytte i alt, Gns. 1926— 27, kg pr. Ar
	1926			1927			Gns. 1926—27			
	første	midter- ste	sidste	første	midter- ste	sidste	første	midter- ste	sidste	
1. Sværd.....	36	50	14	10	62	28	27	54	19	134.4
2. Kejser Wilhelm....	50	40	10	21	54	25	40	44	16	108.2
3. Nordstjernen.....	72	26	2	38	49	13	61	34	5	109.7
4. Alabaster.....	80	19	1	61	34	5	74	24	2	88.9
6. Masterpiece.....	72	24	4	49	41	10	65	29	6	105.1
12. Karlsruher Markt..	68	27	5	49	42	9	62	32	6	99.1
5. Canadian Wonder..	42	45	13	18	54	28	36	47	17	99.7
8. Magnum bonum....	45	47	8	9	56	35	43	48	9	80.7
7. Superlative.....	69	26	5	75	21	4	70	25	5	71.0
14. Saxonia.....	78	15	7	59	35	6	72	22	6	89.3
15. Heinrichs Kæmpe..	47	42	11	30	52	18	42	45	13	82.3
17. Haricot vert.....	66	27	7	53	38	9	62	31	7	108.7
16. Haricot noir.....	51	39	10	36	51	13	43	45	12	85.1
13. Non plus ultra....	72	23	5	59	36	5	68	27	5	82.6
9. Osborn Driv.....	62	30	8	69	27	4	64	29	7	57.2
11. Apollo.....	68	23	9	52	38	10	62	29	9	93.1
10. Prinsessebønne....	66	27	7	45	45	10	58	34	8	91.3
18. Hundrede for een..	32	48	20	25	56	19	30	50	20	97.3
20. Perle Volgers.....	40	47	13	12	64	24	29	53	18	68.1
21. Perle Sukker.....	40	51	9	14	66	20	31	56	13	72.9
19. Tusind for een....	2	51	47	—	42	58	1	48	51	38.7

nogen Betydning. Gennemgaaende var der kun fra 2 til 4 pCt. syge Bælge. Det ses her tydeligt, at Sværdbønnerne angribes stærkest. Særlig har Sorterne Alabaster og Nordstjernen mange plettede Bælge.

I de to følgende Aar optraadte Bønnesygen betydelig mere ondartet. I 1927 havde flere Sorter indtil 50 pCt. og derover af syge Bælge. I Gennemsnit for 1926—27 ligger Angrebsprocent for de mest modstandsdygtige Sorter paa 5—10, medens de mest ømtaalelige Sorter har over 25 pCt. syge Bælge. Tabel 9 giver Oplysning om disse Forhold.

Tabel 10 har sin særlige Interesse ved, at der her i Tal er givet en Beskrivelse af Bælgene, saaledes at man ud fra disse Tal kan danne sig et Indtryk af den Forskel i Vægt og Størrelse, som bestaar mellem de prøvede Sorter.

Tabel 9. Angreb af Bønnesyge.

Blangsted, Hornum og Spangsbjerg 1926—28.

Sortens Løbenummer og Navn	pCt. Udbytte angrebet af Bønnesyge			
	1926	1927	1928	Gns. 1926—27
1. Sværd	9	32	14	17
2. Kejser Wilhelm	9	44	5	19
3. Nordstjernen	16	52	—	28
4. Alabaster	19	50	—	28
6. Masterpiece	2	34	21	11
12. Karlsruher Markt	4	31	—	12
5. Canadian Wonder	3	44	12	14
8. Magnum bonum	3	58	24	7
7. Superlative	2	43	45	9
14. Saxonia	3	15	—	7
15. Heinrichs Kæmpe	2	19	13	7
17. Haricot vert	3	17	3	8
16. Haricot noir	3	19	—	10
13. Non plus ultra	3	44	—	15
9. Osborn Driv	2	46	—	16
11. Apollo	3	9	1	5
10. Prinsessebønne	3	12	—	6
18. Hundrede for een	3	23	2	9
20. Perle Volgers	6	21	8	12
21. Perle Sukker	7	41	—	18
19. Tusind for een	8	20	—	12

I Tabellens første Afsnit er opført Vægt af 100 Bælge i de tre Plukkeperioder. Det viser sig her mod Forventning, at der ikke har været nogen kendelig Forskydning i Bælgvægten fra første til sidste Periode. Saa godt som alle Sorter indgaar med samme Talstørrelser i alle tre Perioder. Tabellens andet Afsnit giver Oplysning om Bælgenes Længde, Bredde og Tykkelse. I næstsidste Talrække er opført, hvor mange Frø der er fundet i Bælgene.

Endelig er der i sidste Kolonne opført Vægt af 100 modne Frø. Frø- og Bælgstørrelse følges i Reglen ad, saaledes at de storbælgede Sorter tillige har de største Frø. En Undtagelse fra denne Regel danner Prinsessebønne. Denne Sort, der ellers i alle synlige Egenskaber ligner Apollo, skiller sig skarpt fra denne ved at have meget større Frø. Apollo tjener saaledes som Bevis for, at Frøstørrelsen ved Udvalg og Linieavl kan

Tabel 10. Bælgenes Vægt og Størrelse samt Frøantal.

Blangsted, Hornum og Spangsbjerg 1926—27.

Sortens Løbenummer og Navn	Vægt af 100 Bælg i Plukketidens tredele Perioder				Maalinger af Bælgenes			Antal Frø i 100 Bælg	1926, Vægt af 100 modne Frø, g
	første, kg	midter- ste, kg	sidste, kg	hele Peri- oden, kg	Længde, cm	Bredde, mm	Tykkelse, mm		
1. Sværd	0.64	0.74	0.73	0.71	13.7	14.3	5.1	574	46.0
2. Kejser Wilhelm	0.63	0.68	0.56	0.66	13.4	14.2	4.9	578	46.5
3. Nordstjernen	0.73	0.70	0.58	0.70	14.0	14.0	5.0	612	45.5
4. Alabaster	0.77	0.75	0.67	0.75	15.2	14.2	5.1	669	41.5
6. Masterpiece	0.74	0.77	0.60	0.74	16.0	10.5	6.1	531	49.5
12. Karlsruher Markt	0.74	0.76	0.69	0.74	16.0	10.4	6.1	526	47.0
5. Canadian Wonder	0.60	0.66	0.69	0.64	14.2	11.3	5.1	404	75.5
8. Magnum bonum	0.61	0.66	0.66	0.65	17.5	10.4	6.0	526	51.0
7. Superlative	0.54	0.58	0.50	0.55	13.9	9.2	5.1	567	27.5
14. Saxonia	0.54	0.63	0.54	0.57	12.7	9.7	6.7	478	40.0
15. Heinrichs Kæmpe	0.56	0.66	0.57	0.61	13.6	8.4	7.3	491	60.0
17. Haricot vert	0.51	0.56	0.53	0.53	13.0	10.1	5.6	510	30.5
16. Haricot noir	0.45	0.47	0.48	0.47	12.5	9.4	4.6	492	29.0
13. Non plus ultra	0.48	0.53	0.48	0.50	12.4	10.3	5.1	479	29.0
9. Osborn Driv	0.50	0.54	0.49	0.51	11.4	10.9	5.5	483	36.5
11. Apollo	0.46	0.55	0.53	0.50	11.0	12.1	5.5	401	38.0
10. Prinsessebønne	0.51	0.58	0.53	0.53	11.2	12.4	5.3	405	51.0
18. Hundrede for een	0.29	0.31	0.29	0.30	9.4	7.6	5.3	490	20.5
20. Perle Volgers	0.32	0.35	0.37	0.34	10.0	8.8	4.0	576	22.5
21. Perle Sukker	0.29	0.33	0.35	0.32	9.9	8.0	5.0	565	23.0
19. Tusind for een	—	0.14	0.14	0.14	6.4	6.6	3.4	495	11.0

tvinges ned, hvilket er af nogen Interesse, hvor det gælder Avl af Konserves- og Snitbønner. Hos storfrøede Sorter faar Bælgene tidligere den ujævne Overflade, der giver Bønnerne Udseende af at have siddet for længe. Især sætter Konservesfabrikerne stor Pris paa, at Frøene kun er smaa og lidt udviklede paa det Tidspunkt, da Bælgene er tjenlige til Plukning.

Koge- og Smagsprøve.

I 1926 blev der fra Blangsted, dog lidt sent paa Sommeren, indsendt en Prøve af Sorterne til Fyns Konservesfabrik, der stillede sig meget velvillig til at prøve Bønnesorternes Brugbarhed til Konservesbrug.

Resultatet af denne Prøve er med Fabrikkens Billigelse gengivet her:

1. Sværdbønne: Middelbred, lille Kærne, god Smag, egnet til Konserverbrug.
2. Kejser Wilhelm: Meget daarlig Smag, flov, uegnet til Konserverbrug.
3. Nordstjernen: Meget bred Bønne med stærkt udviklet Trævl, som er vanskelig at fjerne og gør den lidet anvendelig til Konserverbrug.
4. Alabaster (mangler).
6. Masterpiece: Stærk Trævl og af daarlig Kvalitet.
12. Karlsruher Markt: Stærk Trævl og uegnet til Konserverbrug.
5. Canadian Wonder: Velsmagende. Revner ikke ved Kogning. Passende Størrelse med smaa Frø af lilla Farve. Sikkert velegnet til Konserverbrug.
8. Magnum bonum: Forholdsvis slank og næsten uden Trævl. Synes meget velegnet til Konserverbrug.
7. Superlative: Trods ringe Størrelse og smaa Bønner meget stærk Trævl. Uegnet til Konserverbrug.
14. Saxonia: Trods slanke Bønner stærk Trævl. Uegnet til Konserverbrug.
15. Heinrichs Kæmpe: Kødfuld, skør Bønne med hvide Frø. Vil, plukket paa det rigtige Tidspunkt, sikkert kunne faas uden Trævl. Smagen muligvis lidt melet, ellers fortrinlig baade som Snit- og Perlebønne.
17. Haricot vert: Meget stærk Trævl. Uegnet til Konserverbrug. (Bælgene plukkede noget sent.)
18. Haricot noir: Stærk Trævl. Uegnet til Konserverbrug.
13. Non plus ultra: Stærk Trævl. Uegnet til Konserverbrug.
9. Osborn Driv. Uegnet til Konserverbrug.
11. Apollo: Stærk Trævl. Uegnet til Konserverbrug.
10. Prinsessebønne: Stærk Trævl. Uegnet til Konserverbrug.
18. Hundrede for een: Ved tidlig Plukning vil den sikkert være velegnet til Konserverbrug. God Smag.
20. Perle Volgers: God Bønne med hvide Frø. Næsten uden Trævl.
21. Perle Sukker: Kødfuld. Holdbar ved Kogning. Delvis uden Trævl.
19. Tusind for een. Særlig slem med Trævl. Ikke egnet til Konserverbrug.

I Hovedsagen falder Konserverfabrikernes Bedømmelse af Sorterne godt sammen med de Resultater, der var fundne i Forsøgene. Ved at sammenligne Tabel 5, hvor der er anført pCt.-Antal Bælge med sejge Karstrænge, med Konserverfabrikernes Udtalelser, ses, at det i saa godt som alle Tilfælde er de samme Sorter, der er slaaet ned paa. De Sorter, som For-

søgene har udpeget som skøre, har ogsaa vist sig at være vel-egnede Konservesbønner. Kun med Hensyn til Haricot vert har der været nogen Divergens i Opfattelsen, idet den ved Kogningen paa Fabrikken ikke synes at være egnet til Konservesbrug, uagtet den staar med ret pæne Tal for Skørhed i Forsøgene; men, som nævnt, var det ved Plukkeperiodens Slutning, at Fabrikken fik Bønnerne.

Efter den foretagne Kogeprøve kan følgende Sorter betegnes som egnede for Konservesbrug: Sværdbønne, Canadian Wonder, Magnum bonum, Heinrichs Kæmpe, Hundrede for een, Perle Volgers og Perle Sukker.

Beskrivelse af de i Forsøgene prøvede Sorter.

I det efterfølgende er der paa Grundlag af de i Forsøgene udførte Optegnelser udarbejdet en kort Beskrivelse af Sorterne. Beskrivelsen bygger særlig paa Maalingerne af de umodne Bælge, se Tabellerne 1 og 5, der giver et let overskueligt Overblik over Bælgenes Form og Størrelse. Tillige henvises i denne Forbindelse til Fotografierne af Bælgene. Endvidere er som Sortskendetegn særlig benyttet de modne Frøes Form, Farve og Størrelse. Blomsterfarven er derimod et noget vagt Kendetegn, idet der kun er ret lille Forskel paa Blomsternes Størrelse, Form og Farve hos de prøvede Sorter. For mange Sorters Vedkommende er de modne Frø saa karakteristiske, at de ved Bestemmelse af Sorter kan give meget værdifulde Oplysninger.

Af de almindeligt forekommende Sorter er Frøet til Forsøgene indkøbt hos indenlandske Firmaer. Af de sjældnere og særlig de nyere Sorter er Frøet indforskrevet fra de Firmaer, der har bragt Sorterne i Handelen.

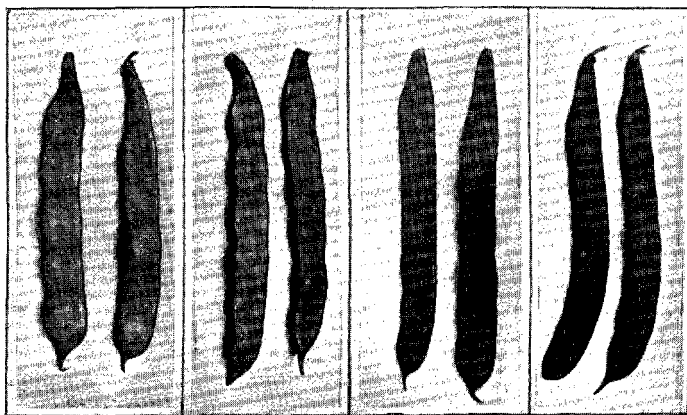
Nogen Sikkerhed for, at de Sorter, som her er beskrevne, ogsaa svarer til, hvad der sædvanlig gaar i Handelen under tilsvarende Navne, har man faaet derved, at der er indkøbt Frø to Gange. Herved er der blevet Grundlag for at sammenligne Sorterne gennem flere Frøgenerationer af samme Sort, indkøbt hos flere Firmaer. For de Sorters Vedkommende, som er prøvede i Forsøget, har der været god Overensstemmelse til Stede. I intet Tilfælde har et indkøbt Nr. været saa afvigende, at Maalinger og andre Iagttagelser har givet Anledning til at formode, at Sorten havde været forkert.

Gruppe 1.

Hertil hører de egentlige Sværd-Snitbønner, der som Regel har store, brede og flade Bælge og oftest er sabelformede med hvide Frø.

Løbenr. 1. Sværd, ogsaa kaldet Sværd ekstra bred: Væksten middelkraftig, busket og uden slyngende og rankende Skud. Løvets og Skuddenes Farve grøn til lysgrøn, undertiden med lidt gullig Tone. Blomsterne er store, hvide til svagt hvidgule. Bælgene er lange, brede og noget krummede (Sværd-

Gruppe 1.

Sværd.

Kejser Wilhelm.

Nordstjernen.

Alabaster.

bønner), af grøn til lysgrøn Farve og med ca. 5—6 Frø. De modne Frø er ca. 17 mm lange og 7—8 mm brede. Ved Bredde er forstaaet en Linie over Frøets Midte, angivende Afstanden mellem Bug- og Rygsømmen. Farven er klar hvid uden Aarer. Formen er let buet til svag nyreformet. Det er en ret sildig Sort, som giver et stort Udbytte. Uagtet Sorten baade er ret sildig og ikke særlig modstandsdygtig mod Bønnesyge, har den dog givet det største Udbytte af brugeligt Produkt.

Løbenr. 2. Kejser Wilhelm: Vækst og Bladfyldte samt Blomsterfarve omtrent som hos foregaaende, dog med Undtagelse af, at en Del Planter havde rankende Vækst. De modne Frø er af klar, hvid Farve og svagt krummede. Det mest karakteristiske i Forskellen paa Frø af denne Sort og Sværd er, at Frønavlen her er større og mere fremtrædende. Frøets

Længde og Bredde er 15×9 mm, Hundredvægten ca. 46.5 g, og der er som Regel 5 Frø i Bælgen.

I Brugsværdi staar den betydeligt tilbage for foregaaende. Ydeevnen er ringere, og Bælgene er mindre skøre.

Løbenr. 3. Nordstjernen: Væksten er stærkt busket og ofte fremliggende, men uden slyngende Skud. Blomsterne hvidgule. Bælgene af almindelig Sværdtype, lidt længere og knap saa brede som hos de to foregaaende Sorter. Frøantallet er ca. 6 pr. Bælg. De modne Frø er mathvide med en svag Tone af graalig Marmorering. Formen ofte lidt buttet rundagtig og ca. 14×8 mm. Hundredvægten 45.5 g.

Sorten er tidlig, men meget modtagelig for Bønnesyge. I Gennemsnit af 2 Aar var 28 pCt. af Bælgene uanvendelige.

Løbenr. 4. Alabaster: Væksten udbredt, undertiden noget nedliggende og middelkraftig. Løvet grønt til mørkgrønt. Blomsterne hæver sig noget op over Løvet. Bælgene er ligeledes af kraftig grøn Farve og sædvanlig lidt længere end hos de 3 foregaaende Sværdbønner. Antal Frø pr. Bælg er 6—7. De modne Frø er mat hvide med en svag graalig Marmorering, nyreformede, ca. 14×7 mm, 100 Frø vejer 41.5 g. Alabaster adskiller sig tydeligt fra de 3 forannævnte Sværdbønner ved at have lidt længere Bælge med noget større Frøantal og en lavere Frøvægt, 41.5 g.

Sorten har en forholdsvis lille Ydeevne, idet den har givet 42 pCt. mindre end Sværd. Den er tillige meget modtagelig for Bønnesyge. Men det er en meget tidlig Sort, der muligvis under Forhold, hvor Tidligheden er det afgørende, kan have nogen Betydning.

Gruppe 2.

Hertil hører Sorter, der som Regel har meget lange, lige og noget valseformede Bælge.

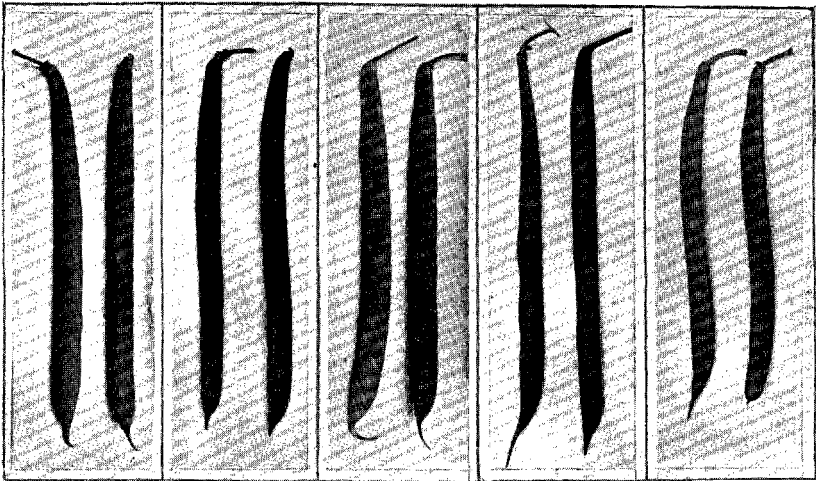
Løbenr. 6. Masterpiece: Væksten kraftig til meget kraftig, udbredt og busket, af grøn til lysgrøn Farve. Blomsterne er middelstore, hvide med svag rødligt til rosa Skær. Blomsterstænglerne er hævede lidt op over Løvet. Bælgene er lange, kødfulde og lige, med meget lang udløbende Spids. Farven er dyb, mat, mørkgrøn. Frøene er kun lidt fremtrædende og maaler ca. 15×8 mm. De er smukt ensfarvede, skinnende lysbrune, næsten helt lige med omtrent parallel Bug- og Ryg-

side. Hundredvægten 49.5 g. Sorten giver et stort Udbytte af meget vægtige Bælge og angribes forholdsvis lidt af Bønnesyge. Bælgene er noget grove. Den kan anbefales til Torvebrug, idet den er haardfør og tidlig og ikke giver mange plettede Bælge. Derimod synes den ikke at egne sig for Konservesbrug.

Løbenr. 12. Karlsruher Markt har stor Lighed med Masterpiece. Maalingerne viser, at det ikke har været muligt

Gruppe 2.

Masterpiece.

Karlsruher
Markt.

Canadian
Wonder.

Magnum
bonum.

Superlative.

at definere tilstrækkelig stor Forskel paa disse to Nr. til at antage dem for to forskellige Sorter.

Løbenr. 5. Canadian Wonder er af høj, ret kraftig Vækst, ikke slyngende. Blomsterne sidder paa korte, stive Stilke, er middelstore, lyslilla med svagt rødligt til rosa Skær.

Bælgene er lange, lige med udløbende Spids og lysgrønne. Frøene er ikke meget synlige i de plukketjenlige Bælge. De modne Frø er meget store, 18×8 mm. Hundredvægten 75.5 g. Formen er langagtig, svagt indbuet. Hos veludviklede Frø er Farven skinnende dyb violetrød. Canadian Wonder har givet omtrent samme Udbytte som de to foregaaende Sorter af denne Gruppe og er noget mere modstandsdygtig, men temmelig sen. Medens Masterpiece staar med 65 pCt. af Udbyttet i første

Periode, har Canadian Wonder her kun givet 36 pCt. Den foretrækkes af Konservesfabrikkerne, idet den anses for at give et finere Produkt som henkogt.

Løbenr. 8. Magnum bonum er i gode Aar høj og meget kraftigt voksende med stor lysgrøn Bladfylde, men synes ogsaa kun at opnaa en god Udvikling i varme Somre. Bælgene er meget lange, tykke og kødfulde, lyse, nærmest gulligrønne. Det er den mest storbælgede af alle de prøvede Sorter. Som Regel er der i disse lange Bælge kun 6 Frø, der af Form er langagtig, fladrunde, fra næsten lige til svagt indbuede, og maaler ca. 16×6 mm. Hundredvægten er 51 g. De modne Frø er paa Rygsiden hvide, medens Bugsiden er brunrød. Paa Grænsen mellem den hvide og brune Farve findes ofte Pletter og mosaikagtig Marmorering. Hos enkelte Frø er den brune Farve mere udbredt, saaledes at Rygsiden ikke er hvid, men brunlig marmoreret.

Bælgene er af god Kvalitet, men Ydeevnen for lille, og Sorten er usikker i vort Klima.

Løbenr. 7. Superlative er høj og kraftigt voksende med ret mørkfarvet Løv. Blomsterne smaa til middel med gulligt Skær. Bælgene af Middelstørrelse og i Forhold til Længden smalle og med kortere Spids end hos foregaaende. Farven mørk til matgrøn. Frøantallet i Bælgene 5—6. De modne Frø er forholdsvis smaa, lige til svagt krummede. Maaler 14×6 mm. Vægt af Hundrede 27.5 g. Farven er skinnende asfalt-sort med en hvid Plet paa den ene Ende, dækkende fra $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ af Frøets Overflade, undertiden forekommer enkelte helt sorte Frø.

Bælgene er saa sejge, at Sorten alene af den Grund maa betragtes som værdiløs.

Gruppe 3.

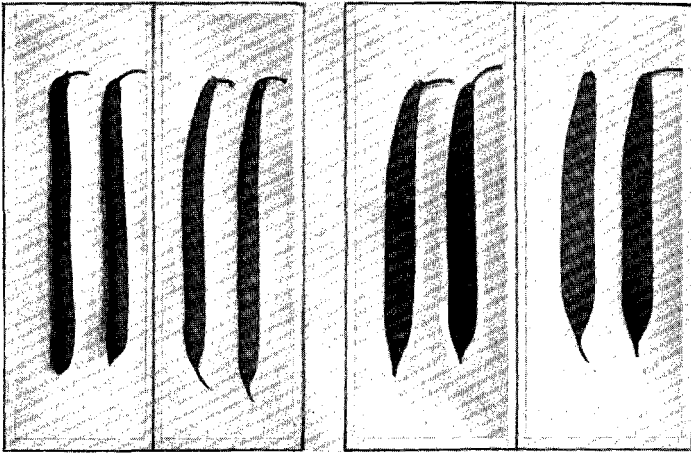
Gennemgaaende Sorter med middellange til korte, næsten valseformede og kødfulde Bælge.

Løbenr. 14. Saxonia: Væksten middelkraftig med tynde og spinkle Skud. Blomsterne er middelstore og hvide med sart rosa Skær. Bælgene er næsten valseformede, lysgrønne med lidt gullig Tone. Der er mellem 5—6 Frø i Bælgen. De modne Frø er buttede, næsten ovale og skinnende brunrøde. Vægt 40 g.

Det er en tidlig, modstandsdygtig og ret yderig Sort, men Bælgene er temmelig grove med forholdsvis mange sejge Karstrænge.

Løbenr. 15. Heinrichs Kæmpe: Har busket og udbredt Vækst med lys til matgrøn Løvfarve. Store, hvide Blomster med svag rødviolet Tone. Bælgene lange, valseformede, meget tykke og kødfulde, først grønne, senere med rødlig Aarer og Striber. Der er 4—5 forholdsvis smaa Frø i hver Bælg. De

Gruppe 3 og 5.

Saxonia. Heinrichs Kæmpe.

Apollo.

Prinsessebønne.

modne Frø maaler ca. 18×8 mm, langagtige, valseformede og af en ejendommelig glinsende lakhvid Farve. Hundrevægt 60 g. Til Sortens fremragende gode Egenskaber hører, at dens Bælg er meget skøre og kødfulde, og at den er meget modstandsdygtig over for Sygdomme. Dog er Ydeevnen temmelig ringe. Den kan særlig anbefales til privat Brug, da Bælgens lidt aparte Farve som Regel vil gøre Salget af den Sort vanskelig.

Gruppe 4.

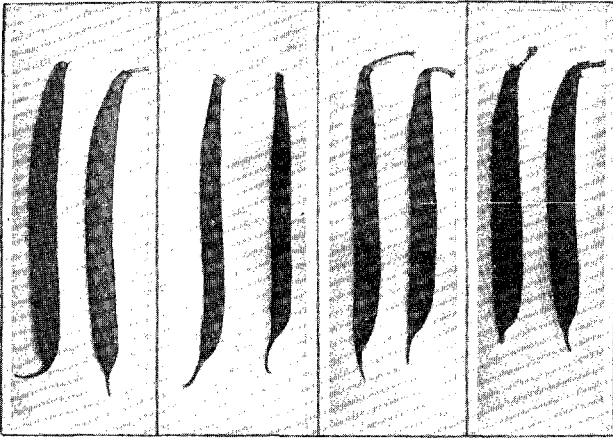
De 4 Sorter, som er henregne til denne Gruppe, adskiller sig ikke meget fra Sorterne i Gruppe 1, udover at Bælgene er mindre og som Regel mere fladtrykte af Form.

Løbenr. 17. Haricot vert: Væksten lav og tæt, busket med ret mange slyngende Skud. Farven grøn til mørkgrøn. Blomsterne er middelstore med hvide Vinger og grønlighvid

Fane. Bælgene middelstore, lidt krummede med lang Spids og ca. 5 Frø. De modne Frø vejer ca. 30.5 g pr. Hundrede, er af lange (14×6 mm) til svagt nyreformede. Farven varierende fra meget lys gulliggrøn til elfenbenshvid.

Sorten er haardfør og giver et stort Udbytte. Den angribes ikke meget af Bønnesyge og egner sig godt saavel til Hjemmeforbrug som til Torvebønne.

Gruppe 4.

Haricot vert. Haricot noir. Non plus ultra. Osborn Driv.

Løbenr. 16. Haricot noir: Ligner i Vækst meget foregaaende, fra hvilken den dog let kan kendes paa, at Blomsterne er violetrøde. Frøene er ensfarvede, skinnende sorte. Form og Størrelse er omtrent som hos Haricot vert. Men i Dyrkningsværdi er der en meget stor Forskel paa de to Sorter, idet Haricot noir giver et langt mindre Udbytte, og Bælgene er af ringere Kvalitet. Den er uden økonomisk Interesse.

Løbenr. 13. Non plus ultra: Kraftig, opret og tæt Vækst med stor Bladfylde, grøn til lysgrøn. Blomsterne hvide med svag lilla Farvetone i Fanen. Bælgene middellange og gaar brat over i en kort Spids. De har 4—5 Frø, der maaler ca. 13×6 mm og er ensfarvet lysbrune. De vejer 29 g pr. 100. Sorten er tidlig, men dens Ydeevne er ringe, og Bælgenes Kvalitet er ikke god.

Løbenr. 9. Osborn Driv: Væksten er tæt og sluttet. Bliver ikke saa høj som foregaaende. Blomsterne er store, svagt lysviolette, senere rødlig.

Bælgene er halvlange, temmelig brede og flade med kort, dup Spids og indeholder 4—5 Frø. De modne Frø er smukt skinnende kastaniebrune, buttede, ovale til fladrunde. 17×14 mm. Hundredvægten 36.5 g. Sorten har en meget ringe Ydeevne, og Bælgen er ikke af nogen fin Kvalitet. Den har ingen Betydning til almindelig Dyrkning.

Gruppe 5.

Ærte- eller Prinsessebønnerne har ikke megen Betydning som Snitbønner, da Bælgene som Regel er for sejge til, at de kan benyttes til Spisebrug. Derimod anvendes de modne Frø en Del, navnlig i Vinterhalvaaret. Da Bønner af denne Type er meget haardføre og i Stand til at sætte og udvikle Bælg selv ved meget lav Sommertemperatur, dyrkes de en Del i det nordlige Skandinavien.

Løbenr. 11. Apollo: Kraftig Vækst med Løv af stærk grøn Farve. Blomsterne er lysviolette. Fanen er lidt mørkere end Vingerne. Bælgene er buttede og brede og har nogen Lighed med Ærtebælg. De modne Frø er smukt ensfarvede, lysbrune. Formen buttet, fladrund. Der er som Regel 4 Frø i Bælgen, og de maaler 12×6 mm. Hundredvægt 38 g.

Løbenr. 10. Prinsessebønne er i alle Karaktertræk meget lig foregaaende, saavel i Vækst som i Blomsterfarve. Mest Forskel har der været paa disse to Sorter i Frøstørrelse og Frøvægt, idet Frøene af Prinsessebønnen maalte 12×8 mm og vejede 51 g pr. 100. De to Sorter har særlig Betydning ved Avl af brune Bønner til Husholdningsbrug.

Gruppe 6.

Asparges- og Perlebønnerne er smaabælgede Sorter, der ofte finder en Del Anvendelse til Konservesbrug, henkogte hele.

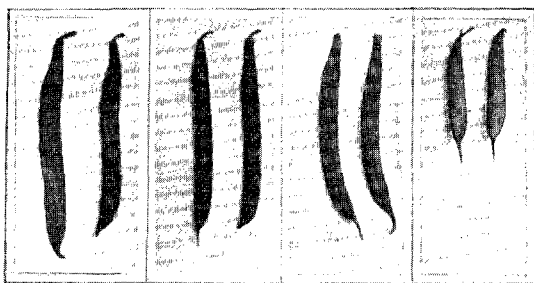
Løbenr. 18. Hundrede for een: Ret høj, opret Vækst, ikke slyngende. Løvet af kraftig, mørkgrøn Farve. Blomsterne med hvide Vinger og cremegul Fane. Bælgene smaa, sabelformede med lang, udløbende, krum Spids og ca. 5 smaa lysbrune, valseformede Frø, der maaler ca. 9×5 mm. Hundredvægten

20.5 g. Sorten giver et ret stort Udbytte, men er sildig, og Bælgene er noget seje.

Løbenr. 20. Perle Volgers: Kraftig, tæt busket Vækst med mørkt Løv. Blomsterne hvide med grønliggul Fane. Bælgene korte, krummede med kort, næbformet Spids. Frøene er stærkt fremtrædende paa Bælgens Sider og findes i et Antal af 5—6. De er smukt elfenbenshvide og vejer 22.5 g pr. Hundrede. Formen er oval til næsten rund (8×6 mm).

Ydeevnen er ret lille, men Kvaliteten af Bælgen er meget god, ligesom Sorten ogsaa er modstandsdygtig mod Sygdom. Den egner sig godt til Henkogning som Aspargesbønne.

Gruppe 6.

Hundrede
for een.

Perle Volgers. Perle Sukker.

Tusind
for een.

Løbenr. 21. Perle Sukker: Kraftig, udbredt, busket Vækst med indtil 50 cm lange, ikke slyngende Ranker. Farven grøn til lysgrøn. Blomsterne som hos foregaaende, men med lidt stærkere gul Farve.

Bælgene er smaa, lige eller svagt krummede og tykkere end hos foregaaende.

Frøene er hvide, ovale og noget fladtrykte. Et Særkende for Sorten er, at mange Frø er brat afrundede mod Enderne, saaledes at Formen bliver næsten rektangulær. Størrelsen er 10×6 mm. Gennemsnitlig findes 5—6 Frø i Bælgen, og Hundredvægten er 23 g.

Ydeevnen er omtrent som hos foregaaende, men Sorten er knap saa modstandsdygtig mod Bønnesyge. Bælgene er af god Kvalitet, dog ikke fuldt saa skøre som Perle Volgers.

Løbenr. 19. Tusind for een: Middelhøj og tæt Vækst.

Næsten alle Planter med Slingtraade og mørkegrønt Løv. Mid-
del til smaa Blomster, hvide med svagt gult farvet Fane. Bæl-
gene meget smaa, lige med lang Spids med 4—5 meget smaa,
lidt kantede, fladrunde og mathvide Frø. Sorten har ingen
Betydning som Snit- eller Konservesbønne, da Bælgene er meget
sejge og Ydeevnen meget lille.
